

sice manželku s dětmi k sobě do vlastního domu vzít nemůže, ježto dům je špatný a k obývání nezpůsobilý, při tom však výslovně žádal, aby mu děti vydány byly do jeho domácnosti, kterou má u svých rodičů, měl soud první stolice ve smyslu § 142 obč. zák. poměry toho případu se zřetelem na zájmy dětí, povolání, osobnost a vlastnosti rodičů, jakož i příčinu rozchodu jejich vyšetřiti a měl dle toho rozhodnouti, kterému z rodičů děti přenechati jest v případě, že by při své roztržce setrvali. Soud první stolice vydal ovšem usnesení v tomto směru, avšak na základě řízení, které nikterak nevyhovuje zevrubnosti a pečlivosti, která jest přikázána §em 142 obč. zák., neboť vyslechl povrchně pouze Helenu S-ovou, která o poměru manželů ničeho bližšího neví a jen zcela povšechně bez bližšího odůvodnění projevuje náhled, že děti jsou u matky lépe opatřeny, ač slušelo hlediska v § 142 obč. zák. naznačená a zejména také poměry domácnosti rodičů otce i poměry domácnosti rodičů matky, u nichž tato s dětmi žije, vyšetřiti výsledkem věci znalých osob převzrodných, jakož i dotazem na obec. úřad, případně správu školy a pod. Usnesení na základě takto nedostatečným vydané nepodává tudíž záruky, že bylo ve věci správně rozhodnuto.

Čís. 1442.

Neknihovní pohledávky bývalého c. k. eráru, jež jsou v Čs. státním území splatné a mohou na tomto území býti vymáhány, přešly dle zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 354 sb. z. a n. s platností od 28. října 1918 na Československý stát.

Zažalována-li takováto knihovní pohledávka před účinností řečeného zákona jménem c. k. eráru proti dlužníku, jenž dne 26. února 1919 měl bydliště (sídlo) na území Československého státu, nelze sporné řízení přerušiti podle nařízení ze dne 21. dubna 1921, čís. 173 sb. z. a n.

(Rozh. ze dne 24. ledna 1922, R II 13/22.)

Soud první stolice přerušil dle § 2 nařízení č. sb. z. a n. 173/1919 řízení o žalobě, již domáhal se bývalý c. k. erár na tuzemské firmě zaplacení náhrady škody pro nesplnění smíru z ledna 1918 a nesplnění dodávkové povinnosti. Důvody: Náhrada požadována jest erárem v Kč, žalovaná popírá povinnost, platiti v Kč, jest tudíž měna spornou. Dále dlužno se zabýváví otázkou, a) existuje-li c. k. erár jako právnická osoba ve smyslu soukromoprávním, b) kde má tato právnická osoba své sídlo. Nebude asi o tom sporu, že bývalý rakouský stát ve smyslu mezinárodním přestal existovati, a že přestala ve smyslu mezinárodním i státoprávním jeho svrchovanost, zejména územní. To vyplývá také z ustanovení smlouvy St. Germainské, kde v úvodu výslovně se vytýká, že bývalé mocnářství pominulo a že proto nutno upravit poměry, z toho plynoucí, a kde výslovně se vytýká, že republika rakouská se za nástupce bývalého státu nepovažuje. Tím však není řečeno, že pominula soukromoprávní osobnost bývalého státu rakouského. Naše právo soukromé ovšem neřeší ex professo otázku, kdy a jak zaniká soukromoprávní osobnost státu, nebyloť i pro toto řešení důvodů, a nutno tuto otázku tedy řešiti výkladem s použitím všeobecných zásad práva soukromého. Právnická

osobnost existuje všude tam, kde soukromé právo uznává práva a závazky, vížící se k určitému substrátu právnímu. A tu lze seznati z ustanovení samé smlouvy St. Germainské, že ustanovila způsob převzetí určitých majetkových podstat i určitých závazků nástupnictvím nově vzniklých států, ale že se tak nestalo způsobem, jenž by vyčerpával všechna práva a veškeré závazky bývalého státu rakouského. Smlouva sama ponechává úpravu závazků i práv bývalého státu jednak dohodě, jednak mezinárodnímu orgánu a předpokládá tedy, že existují práva a závazky, spojené s bývalým subjektem práv, státem rakouským, uznává tedy sama smlouva St. Germainská existenci právního podmětu bývalého státu. Ale bez ohledu na tuto smlouvu, v níž nejsou práva a závazky bývalého státu prohlášeny za zaniklé, musí právo soukromé uznati existenci právního podmětu bývalého státu proto, že fakticky i právně trvají práva a závazky bez podmětu bývalého státu jako celku mezinárodního a státoprávního — a že nutno tyto závazky a práva podrobiti právu soukromému. Trvá tedy posud právní podklad pro ony závazky a ona práva a nutno uznati osobnost právní. Tomu svědčí i zákon ze dne 23. července 1919, čís. 440 ř. zák. a jiné zákony a nařízení, které existenci c. k. eráru jako osobnosti právní uznávají — zejm. nař. ze dne 4. června 1919, čís. 313 sb. z. a n. V dalším dospěl prvý soud k názoru, že sídlem žalobce jest Vídeň. Rekurzní soud zamítl návrh na přerušeni řízení. Důvody: Nelze přisvědčiti názoru soudu první stolice, že c. k. erár býv. mocnářství Rakousko-uherského jako podmět práv, i když dle znění smlouvy St. Germainské mocnářství Rakousko-uherské jako útvar státní zaniklo, dosud trvá, neboť když mírovou smlouvou St. Germainskou býv. c. k. erár mocnářství Rakousko-uherského zanikl, jest jeho zánik jak v ohledu veřejnoprávním, tak v ohledu soukromoprávním úplný. Správnost tohoto názoru vysvětluje z ustanovení mírové smlouvy St. Germainské, dle kterých území bývalé říše Rakousko-uherské, jakož i statky a majetek, jí patřící, přešly na nástupnické státy, které z bývalého mocnářství Rakousko-uherského vznikly (čl. 208 mírové smlouvy St. Germainské). Avšak nehledě k těmto ustanovením mírové smlouvy St. Germainské přešly dnem 28. října 1918 dle zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 354 sb. z. a n. všechny statky a majetek, v území Československa se nacházející, na republiku Československou jako nástupkyni. Statky a majetkem rozumí se dle ustanovení § 2 tohoto zákona veškeren movitý i nemovitý majetek, zahrnujíc v to veškerá práva i pohledávky. Z toho plyne, že pohledávka býv. c. k. eráru proti žalované firmě touto žalobou uplatňovaná, přešla z c. k. eráru na nástupní stát, v jehož území tato pohledávka jest, t. j. na republiku Československou. Dle tohoto stavu věci jest posuzovati otázku sídla žalobce v tomto případě a nikoliv, jak činí soud první stolice, neboť býv. c. k. erár ve Vídni, t. j. v republice rakouské, sídlo již nemá. Poněvadž žalovaná firma má závody a sídlo v Přerově, není pochyby o tom, že jedná se zde o pohledávku býv. c. k. eráru, jež přešla na nástupní stát, k jejímuž vy-máhání mor. sl. finanční prokuratura v Brně jest přímo oprávněna. Avšak i když mor. sl. finanční prokuratura v Brně vystupuje zde dosud jako zástupce býv. c. k. eráru, jest jediným representantem tohoto eráru v Československé republice a, ježto má své sídlo v tuzemsku, není podmínkou pro přerušeni sporu ve smyslu cís. nař. ze dne 21. dubna 1921 čís. 173 sb. z. a n. Okolnost, že dosud není rozhodnuto, co s povinnostmi býv.

c. k. eráru má se státi a který z nástupnických států ty které závazky býv. c. k. eráru bude plniti, nepadá na váhu, poněvadž, jak svrchu dolíčeno, mor. sl. finanční prokuratura v Brně, vymáhajíc právo býv. c. k. eráru proti žalované firmě, k žalobě jest oprávněna a domáhá se placení zažalované pohledávky výslovně k svým rukám. Ježto žalovaná firma má nepopřené sídlo a závody v Přerově, platí dle § 905 obč. zák. a čl. 325 obch. zák. Přerov za místo plnění. Na tom nic změnit nemůže okolnost, že prý zažalovanou pohledávku platiti jest do Vídně, neboť okolnost, kam dlužno pohledávku platiti, pro rozhodnutí o splnění na váhu nepadá. Rovněž nerozhodným jest, zdali svého času, až reparační komise se svými pracemi bude hotova, z peněz mor. sl. finanční prokuraturou v tomto sporu vymáhaných a po případě k jejím rukám zaplacených, nějaká část případně některému jinému z nástupnických států než tomu, k jehož zastupování mor. sl. finanční prokuratura v Brně jest oprávněna, neboť okolnost, komu ze zažalované pohledávky ta která část připadne, nemá pro žalovanou firmu významu. Dle stavu věci může sporná pohledávka jedině v tuzemsku býti vymáhána a k vymáhání jejímu jest jedině mor. sl. finanční prokuratura v Brně oprávněna. Z vývodů těchto plyne, že obě strany mají bydliště v tuzemsku a že proto, i když zažalovaná pohledávka vznikla před 26. únorem 1919 a měna její je sporna, na ni ustanovení § 2 nař. ze dne 21. dubna 1921, čís. 173 sb. z. a n. se nevztahují a že následkem toho spor tento přerušen býti neměl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Dle § 1 vl. nař. ze dne 21. dubna 1921, čís. 173 sb. z. a n. jest přerušiti za podmínek tam uvedených spory, jimiž vymáhají se peněžité závazky na rakousko-uherské koruny mezi stranami uvedenými v odst. a)–c). V tomto případě jest uvážiti, zdali nastal jeden z těchto případů. Pokud jde o stranu žalovanou, je nesporno, že měla řádné bydliště (sídlo) 26. února 1919 v území Československého státu. Sporna je tato náležitost u žalující strany, c. k. eráru. Žaloba podána byla v březnu 1921, kdy nebylo ještě rozhodnuto o statcích a majetku bývalého c. k. eráru, čímž je vysvětleno, proč tento byl uveden jako věřitel a žalobce. Dle zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 354 sb. z. a n. nabyt Čsl. stát všech statků a všeho majetku, které na území někdejšího mocnářství rakousko-uherského, patřícím Čsl. republice, náležely bývalému císařství rakouskému, t. j. dle § 5 poslední odstavec c. k. eráru, a rozumí se tím dle § 2 i pohledávky. Přešly tudíž na Čsl. stát veškeré knihovní i neknihovní pohledávky, přísluševší c. k. eráru na území Čsl. republiky. Takovou pohledávkou je i zažalovaná pohledávka, neboť pro posouzení otázky, na kterém území neknihovní pohledávka příslušela c. k. eráru, rozhodna je skutečnost, kde pohledávka ta je splatna a kde může býti vymáhána. Místem tím je v tomto případě dle §§ 905 obč. zák., 325 obch. zák. a § 18 odstavec třetí ex. ř. sídlo žalované firmy ležící v čsl. republice, takže zažalovaná pohledávka náleží Čsl. státu, jenž jí nabyt dle § 7 uved. zák. s platností již od 28. října 1918. Tímto sporem vymáhá se tudíž pohledávka mezi státem Čsl. a stranou, jež rozhodného dne měla sídlo na území Čsl. republiky, a nejsou tu podmínky, za kterých lze přerušiti spor dle uvedeného vl. nařízení.